

LIEFDE-HAATVERHOUDINGEN TUSSEN DE VOLKEREN

13 juli 1973

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Denkt dus na over alles, wat er gebracht wordt, ook over dit door uzelf in het verleden voor deze bijeenkomst gestelde onderwerp. De titel luidt:

LIEFDE-HAATVERHOUDINGEN TUSSEN DE VOLKEREN

Het klinkt nogal leuk: Je stelt je een volk voor, dat bij een psychiater op de coach ligt, waarna de geschiedenis wordt ontrafeld. Maar je kunt al deze zaken niet alleen maar psychologisch verklaren. Er zijn natuurlijk zaken, waarbij een liefde-haatverhouding duidelijk bepaalde oorzaken heeft. Denk maar eens aan de negers in de USA. Deze mensen zijn daar gekomen en werden in feite beschouwd als een hogere klasse van huisdieren. Voor hen was het blank zijn dus begerenswaardig en werden de gebruiken van de blanken navolgingswaardig, omdat je daardoor wat dichterscheen te komen bij al die vrijheden en mogelijkheden, die je zelf niet bezat. Op de duur werden de blanken iets als goden, beschermende machten soms, de wezens waarvan je heil en leven afhankelijk waren, die je alles konden geven. Liefde voor de blanken, aan wie je alles te danken had, was voor vele negers dan ook een natuurlijke reactie. Aan de andere kant waren de blanken ook degenen die je onderdrukten, degenen die misbruik van je maakten. Dit zou op zich aanvaardbaar zijn geweest, maar die blanken kwamen je bevrijden uit de slavernij, zeiden dat je gelijk was aan iedere andere mens en behandelden je daarna nog steeds als een minderwaardig wezen.

Haat: Juist, doordat het gevoel dat je bedrogen wordt, steeds sterker op de voorgrond komt, naarmate je ontdekt dat je in feite nog altijd de mindere blijft, ongeacht wat je leert, wat je kunt, en hoe je ook probeert je aan te passen, maakt de haat een voortdurend sterkere invloed in het bestaan van de negers, zelfs wanneer zij dit voor zich en anderen liever niet toegeven. Zij vonden niet de mogelijkheden die zij na hun bevrijding meenden te kunnen verwachten. Men droeg dit ongetwijfeld vooral in het begin nogal gelaten en zocht zijn toevlucht in de godsdienst. Maar de enkele groepen van negers die wel geslaagd zijn, die wel hogere posities e.d. hebben kunnen vinden, maakt wel duidelijk, dat een gevoel van gelijkwaardigheid zonder haat bereikbaar is. Voor het merendeel van de negers was er echter geen enkele mogelijkheid werkelijk in de blanke maatschappij op te gaan. Men moest leven in getto's, kon alleen de laagste posities bekleden. Is het een wonder, dat er een verzet ontstond, dat langzaam tot een haat voor het gehele blanke ras kon uitgroeien, een haat vormen die zelfs terug zou slaan naar Afrika? Uit het enerzijds vereren en liefhebben van de blanken - kijk maar naar menige negervoorname - en het niet beantwoorden van deze verering en genegenheid, is de haat tegen "Whitey" voortgekomen.

Dergelijke dingen kun je oppervlakkig dus wel met de psychologie verklaren, zoals trouwens ook de geschillen tussen bepaalde stammen in Afrika als de Hutu's, de Tutsi's en hoe zij nog meer mogen heten. Hun namen lijken vaak een jazz-melodie. In de meeste gevallen blijkt er een verschil te zijn tussen de leefwijze van de ene stam en de andere. De ene groep bv. bedrijft voornamelijk landbouw en kent vele handwerken, terwijl de andere stam voornamelijk veehouderij bedrijft. De tegenstellingen zijn dan weer begrijpelijk, vooral wanneer men beseft, dat de een in het diepste wezen door de ander bewonderd wordt om wat hij tot stand weet te brengen, of om zijn vrijheid van leven, terwijl men iets van zijn bezit en mogelijkheden voor zich begeert.

Men wil zich de gelijke tonen van de ander die men ergens bewondert, een soort liefde dus. Maar dan blijkt dat men daartoe niet in staat is, terwijl men zich toch t.m. de gelijke van de ander wil tonen. Wat dan een toenemende haat ten gevolge heeft. Overal op de wereld treffen wij groepen aan die zich aanpraten dat zij de gelijken zijn van anderen die zij in wezen bewonderen. Blijkt dit niet waar te zijn, dan haat men deze anderen en beweert men dat zij je iets hebben ontnomen wat je in wezen nooit gehad hebt.

Dergelijke patronen komen veel voor en zijn in de meeste gevallen kenmerkend voor de tegenstellingen tussen volkeren en groepen. Zo zien wij dat vele volkeren t.a.v. het jodendom een soort liefde-haat relatie kennen. Christelijke argumenten spelen bij de haat mede een rol: De joden hebben immers de verlosser gekruisigd! Nu waren het wel de Romeinen die voor de kruisiging in laatste instantie de aansprakelijkheid dragen, maar hen wordt dit nooit verweten, terwijl men de joden wel verwijt dat zij daarmee zouden hebben ingestemd. Waarbij wij niet moeten vergeten dat, indien Jezus in deze dagen zou leven, Hij ongetwijfeld terecht zou komen in een psychiatrische inrichting of volgens de wet ter dood zou worden veroordeeld door deze christelijke gemeenschappen, die hun wijze van leven en denken vaak nog fanatieker verdedigen dan de joden van eens dit deden. Indien u dit onwaarschijnlijk acht, moet u onthouden dat er in deze wereld die voor vrijheid zegt te strijden verschillende vormen van dictatuur bestaan, waarvan het christendom er een is.

De oorzaak van de argumenten op evangelische basis, waarmee men de Jodenvervolgingen pleegt te rechtvaardigen, is echter de onderlinge verbondenheid van de joden. Zij kennen een onderlinge relatie die de anderen voor zich ook wel zou willen begeren. Er is een saamhorigheid in een getto, die de mensen buiten deze oorden voor zich wel graag zouden willen beleven, waarvan zij voor zich graag deel zouden zijn, maar die zij niet voor zich waar schijnen te kunnen maken. Dan komt daarbij, dat joden in vele opzichten kundiger of handiger schijnen te zijn en - dankzij een hen opgedrongen eenzijdigheid - zich vaak in feite de meerderen van bepaalde andere groepen tonen. Wat dan weer reden is voor haat, juist omdat men hen in wezen bewondert en gelijkheid voor zich zou willen bereiken, maar steeds weer met de onmogelijkheid daartoe wordt geconfronteerd. Waarop men in die haat probeert de joden de zaken te ontnemen, die men als 'eigen recht' beschouwt voor zich, zonder te beseffen dat het niet deze zaken zelf zijn, maar de eigenschappen van de joden plus hun saamhorigheid die het bestaan daarvan mogelijk maken.

Ik geloof dat elke minderheidsgroep in zichzelf soortgelijke banden gaat vormen. Zoals volgens mij, enig respect en zelfs een bepaalde genegenheid mede een rol spelen in de meeste haatrelaties die wij tussen groepen aantreffen. Neem bv. de verhouding tussen de Basken en de andere Spanjaarden. De Bask kent innerlijk wel respect voor de andere Spanjaarden. Van een werkelijke minachting is geen sprake. Maar de mensen uit het zuiden, uit de lagere delen, bezitten veel, hebben macht. Men begeert zich dit zelf te verwerven. Maar dan blijkt dat dit moeilijk is. Je kunt er mogelijk deel aan hebben wanneer je je zelfrespect, je eigenschappen en tradities verkoopt, maar dan houd je helemaal niets meer over. In dergelijke gevallen haat men de anderen in feite, omdat zij dankzij vaardigheid of bepaalde situaties in staat zijn steeds weer je meerderen te blijken.

Iets dergelijks zien wij in Cyprus. Ook hier hebben wij te maken met twee bevolkingsgroepen: Grieken en Turken. De kreet om enosis betekent niet dat men terug wil naar Griekenland. Het betekent dat de groep een eigen Griekse meerwaardigheid wil manifesteren op een wijze die nu niet mogelijk is. De tegenstanders wensen echter weer niet gedomineerd te worden en strijden zo voor een zelfstandigheid die in wezen ook niet veel betekent. Op persoonlijke basis kunnen leden van de verschillende groepen wel degelijk vrienden zijn. Maar het verschil tussen 'ons' en 'de ander' komt steeds weer op de voorgrond, wanneer de andere groep bepaalde voordelen of meer zeggenschap schijnt te bereiken. Dan gaan de emoties ongeveer als volgt: 'Zij in de politiek zeggenschap en ik niet? Dat neem ik niet. Dan nog liever alles kapot'. Grivas is een van de voorbeelden van dergelijke mensen die willen regeren, die grote zeggenschap willen hebben. Ik kan dit overigens wel begrijpen, want een Makarios is ook een vreemde figuur.

Dit zijn dan voorbeelden van liefde-haatrelaties die wij op uw verzoek dienen te bespreken. Maar het wonderlijke is, dat wij het bestaan van dergelijke relaties tussen volkeren niet zonder meer en geheel waar kunnen maken. Neem eens de Nederlanders en de Duitsers? Waarheen gaat menige Nederlander met vakantie? Wie is een rotmof, behalve in de dagen dat overal een "Zimmer frei" is? Juist. Enerzijds heeft de Nederlander een groot respect voor de Duitsers. Die Duitsers kennen een welvaart die de eigen Nederlandse mogelijkheden wel eens te boven schijnt te gaan. Zoals de Duitsers een opvatting hebben omtrent orde, waarvoor men in uw land gelijktijdig huiverig is en toch ook wel voor zich eens zou willen toepassen. Dus liefde voor de Duitser, om wat hij vaak is, en gelijktijdig een haat voor alles, wat deze bewonderde eigenschappen voor de Nederlander betekend hebben en mogelijk nogmaals kunnen gaan betekenen. Kan men hier spreken van een liefde-haat relatie? Ik meen dat hier uiterlijkheden eerder bepalend zijn dan ingewortelde gevoelens. Zolang de Duitsers voordeel brengen, worden zij bewonderd; zodra zij nadeel brengen, of men mogelijk zelf bij hen onder de knoet komt, zijn het opeens weer rotmoffen.

Neem de verhouding tot de Fransen eens. Er zijn heel wat francofielen in uw land. Maar op het ogenblik dat Frankrijk niet wil luisteren naar de voorstellen van een Nederlandse minister, blijken zelfs veel van deze minnaars van de Gallische cultuur er opeens de p... in de krijten. Die Fransen moeten nu niet denken dat zij overal hun wil maar door kunnen zetten. En zou deze houding voor vele Nederlanders een nadeel gaan betekenen, dan zou er tijdelijk bij velen een haat tegen Frankrijk en alles waarvoor het staat, kunnen voorkomen.

Wanneer men zich bezighoudt met de spanningen die er tussen groepen bestaan, zo blijkt steeds weer dat de aanleiding daartoe gelegen is in verschillen in gebruiken en taal. Landsgrenzen zeggen hierbij weinig, leefwijze is van veel meer betekenis en vooral de misvatting die ergens omtrent deze leefwijze bestaat. Elke mens leeft op een eigen wijze, heeft eigen inzichten, kent eigen gebruiken, heeft met zijn groep bepaalde gewoonten gevormd. Dit is a.h.w. erfelijk in het milieu ingebracht. Nu kan er een andere groep zijn die in gedachten en mogelijk ook in taal of taalgebruik, anders is. Tussen deze groepen is dan een botsing waarschijnlijk op het ogenblik dat zij dezelfde belangen of verlangens koesteren.

Wanneer je bv. hoort dat in Canada de Franstalige delen van het land zelfstandig, onafhankelijk willen worden, zo vraag je je als buitenstaander toch wel af wat deze mensen eigenlijk mankeert. Want zij zouden van een dergelijke onafhankelijkheid zeker niet beter worden. Maar deze mensen hebben een eigen culturele achtergrond. Hun gebruiken wijken aanmerkelijk af, zij hebben een andere taal, maar menen gedomineerd te worden door een groep die Engelstalig is en - wat dit betreft ook veel meer gemêleerd is in samenhang. Omdat de Franstalige groep voor zich verlangt wat volgens haar de anderen bezitten aan invloed e.d., zijn er mensen daarin die willen vechten, een revolutie nastreven, bommen willen gooien en mensen zouden willen gaan ontvoeren, alleen maar om zo eigen haan koning te doen kraaien en te verkrijgen wat volgens hen de anderen reeds hebben. Waarbij een soort liefde-haat verhouding wel degelijk een rol speelt.

Je moet begrip hebben voor de invloed van een situatie in dit alles en kunt zeker niet al deze relaties tussen groepen geheel met de massapsychologie verklaren, ook al zijn de meeste verklaringen en argumenten, die ik tot op nu heb aangedragen, voornamelijk psychologisch. Men zou kunnen stellen dat allen die tot een gesloten groep behoren, ook behoren onder een bepaalde beschermgeest. Er is een persoonlijkheid van een volk of een deel van een volk die alle leden daarvan beïnvloedt, ook buiten alle logica om. Je kunt doen wat je wilt, maar een dergelijke invloed blijft de groep domineren en veroorzaakt een eenzijdigheid van denken en gevoelen. Er ontstaat gemeenlijk zelfs een bepaalde eenzijdigheid van reageren. Deze invloeden zijn sterker dan andere meer normale banden. Er kan bv. een groot-Duits rijk ontstaan, of een reeks van Duitse staten. Maar hoe groot of klein een Duitse gemeenschap ook wordt, er zal nooit een werkelijke vriendschap en vrede kunnen bestaan tussen Beieren en Pruisen als groep. Er is dan namelijk sprake van twee geheel verschillend in zich besloten groepen die zich ook geestelijk en middels de beschermgeest geheel anders uitdrukken.

Overall op de wereld kan men deze groepsverschillen constateren binnen naties. De verklaringen, die men pleegt te geven, zijn veelal oppervlakkig wel juist, maar ontberen toch een verklaring voor het onredelijke element dat daarin steeds weer overheersend optreedt. Men kan zeggen dat de oorlogen in Zuid-Azië voornamelijk door verschillen van godsdienst worden bepaald. Maar als je verder op de zaak ingaat, blijkt dit veel minder bepalend te zijn, dan je zou denken. In de meeste gevallen ligt een verschil tussen bepaalde groepen aan de basis. Er zijn vele rassen die samenleven en samen een maatschappij vormen en toch op de een of andere wijze zich van elkaar distantiëren. Men redeneert dan: moet je die vette Babu eens zien: allen goede baantjes, allen in de handel, en wij arme Tamils hebben dit alles niet. Waarop er een religieuze of politieke tegenstelling tot stand komt tussen deze groepen en de schijnbare verklaring vormt voor hetgeen zij vervolgens elkaar trachten aan te doen.

Deze verschillen kun je in vele gevallen verklaren door een astraal geheel, gevormd door geslachten van denken en leven bij de mensen. Deze astrale vorm omvat de ik-voorstelling die men in de groep van zichzelf heeft. Het wonderlijke daarbij is, dat deze astrale vormen een zeer grote kracht plegen te bevatten, een kracht die steeds weer duidelijk maakt: je behoort bij ons, dit is er één van ons. Wanneer je dan een persoon die onder dezelfde invloed leeft, in de vreemde ontmoet, ben je daar blij mee, ook al is het zeker geen aanvaardbaar persoon en zou je elk contact met deze persoon afwijzen in je eigen milieu. Nu echter heet je zo iemand welkom, want hij "is er één van ons". Hij hoort er dus bij. Het lijkt wel, of hier sprake is van een soort psychische nestgeur. Deze verschijnselen wil ik toekennen aan de astrale figuren, waarvan ik u sprak. Dezen zijn het volgens mij, die deze gevoelens van verbondenheid in de eerste plaats veroorzaken en ook dat, wat men de "band met het moederland" pleegt te noemen, in stand houden.

Er zijn ook entiteiten uit bepaalde sferen die zich met het lot van een bepaalde groep of een bepaald volk bezig zullen houden. Dezen lijken mij vaak stuurlieden die de bestaande astrale krachten in een bepaalde richting proberen te voeren. Want hun bedoeling is het kennelijk niet de mensen van elkaar te verwijderen, of haat tussen groepen te zaaien. Aan de andere kant: wanneer een geest een volk ontwikkelt, zo streeft hij naar het vastleggen van bepaalde kwaliteiten en eigenschappen; die moet je dan in stand houden, omdat daarmee het eigene, dat de geestelijke ontwikkelingsmogelijkheden en de stoffelijke belevingsmogelijkheden voor een incarnatie binnen een groep mede bepalen. Dit betekent dat verschillen die op zich niet wezenlijk zijn, om geestelijke redenen door dergelijke entiteiten in stand worden gehouden, terwijl gelijktijdig hierdoor bij de leden van de groep een zekere blindheid ontstaat voor de kwaliteiten en eigenschappen van de anderen.

U heeft een buurland, waarin een voortdurende taalstrijd heerst. Men zegt dat dit een strijd is om het gebruik van de Franse of Nederlandse taal, waarbij Frans en Nederlands, gezien de wijze waarop zij worden gesproken, volgens mij het beste tussen aanhalingstekens kunnen worden geplaatst. In feite is er geheel geen sprake van een taalstrijd. Deze groepen hebben een geheel verschillende ontwikkeling doorgemaakt. In het zuiden hebben wij reeds vroeg te maken met de industrie die er reeds gevestigd en sterk was, toen in het noorden alleen nog landbouw werd bedreven. Handel en industrie waren dus van het begin af grotendeels in handen van de Franstaligen. Ook het grootste deel van de heersende klasse was altijd Franstalig. Dat stamt reeds uit de tijd dat Franse ridders tot ver in het noorden hun bezittingen hadden en het Franse hof de voertaal bepaalde. Mensen die van huis uit Nederlandstalig waren, spraken Frans zodra zij zich bij de heersende klasse konden voegen. Wat wijst op een zekere liefde, een verering voor het Franse deel van de gemeenschap. Nu ontwikkelt ook het noorden een industrie en wordt het verschil in achtergrond de feitelijke oorzaak van misverstanden, die versterkt worden door het feit dat nu het noorden voor zich een gelijkheid en in vele opzichten zelfs reeds enige meerwaardigheid t.a.v. het Franstalige zuiden ontwikkelt.

Ook hier verschillen van gebruiken, belangen, levensgewoonten en waarderingen. Toch is er niet alleen maar sprake van wat men een liefde-haatverhouding noemt; die mensen voelen wel degelijk voor elkaar. Wanneer hun land, wat betekent hun maatschappijtje, zoals zij dit kennen, in gevaar komt, zijn zij volkomen bereid tijdelijk te vergeten dat er twee talen bestaan.

Dan is er tijdelijk naar buiten toe een gemeenschap, die zich naar buiten toe af blijft zetten tegen alles wat hen bedreigt. Zodra er echter een ogenblik van rust en vrede komt, vallen zij elkaar weer aan. Enerzijds is er een liefde voor het geheel, waartoe men behoort, anderzijds is er een soort haat tegen een deel van het geheel, omdat het sterk verschilt van je eigen groep.

Wie dit zo beziet, zal opeens duidelijk zien, dat er altijd weer sprake moet zijn van grote spanningen tussen bv. de VS en Europa. De VS zijn niet alleen maar een jonger land. Zij hebben ook een eigen cultuur die vaak de beste elementen bevat van verschillende Europese culturen. De VS leeft en denkt op een wijze die voor het Europese denken niet geheel aanvaardbaar is. Er beginnen zich nu pas in dit land tradities te ontwikkelen, terwijl het geheel van Europa stikt in tradities die reeds te sterk verouderd zijn, zodat men zich met veel moeite probeert van hun juk te bevrijden. Men bewondert de VS wel degelijk. Er is in vele landen een soort liefde voor deze staat, bekend als het land van de onbekende mogelijkheden. Tot de Tweede Wereldoorlog bleef deze liefde bestaan.

Het respect voor de VS als een land, waarin zeer veel wordt bereikt en gepresteerd, bestaat zelfs nu nog. Maar de Amerikanen hebben zich een ding ten schulde laten komen: Zij hebben niet alleen Europa geholpen een probleem op te lossen waar men zelf geen raad mee wist, maar hebben dit nog gezegd ook. M.a.w.: zij hebben laten zien dat zij toch nog wel iets sterker zijn en iets beter dan al die Europese staten. En dat kan men weer niet aanvaarden. Men voelt dat men te veel aan dit land verschuldigd is, vandaar de haatrelatie die sterker naar voren komt naarmate men een beter beeld had van eigen belangrijkheid en mogelijkheden. Vandaar ook dat vele mensen die het toch minder gepast en juist zouden achten, wanneer de vele schandalen van Europa in het openbaar zouden komen, zwelgen in het Watergateproces. Ook hier speelt de behoefte zich af te zetten een rol en verheugt men zich erover dat men nu schijnbaar terecht kan zeggen dat die anderen niet deugen, dat het daar toch eigenlijk alleen maar een gangstermaatschappij is.

Wij zijn beter? Vergeet dat maar, al gaat men in Europa meestal wat verfijnder te werk en gebruikt men - vergelijkenderwijze - liever geen machinegeweer, maar een dolk of vergif. Want dat is een oude traditie die reeds is overgeleverd vanaf de Borgia's en Machiavelli. Zelfs de Russen beginnen deze tradities langzaam aan te hangen boven die van de beul. Wij zien verder dat isolement bijdraagt tot het ontstaan van liefde-haatverhoudingen. Neem bv. de Russen. Door allerhande maatregelen vormen zij op het ogenblik in wezen nog een van de rest van de wereld afgescheiden gemeenschap. Zij hebben dus weinig of geen contact met mensen uit het westen en weten niet, wat de westerse maatschappij in wezen inhoudt. Deze mensen bewonderen de producten van het westen en zouden dezen graag verwerven. Maar ergens haten zij het westen ook, omdat dit westen dat zich schijnbaar niet zo hoeft in te spannen en zo spartaans moet leven, dingen heeft die zij zelf ontberen. Dit lijkt mij de verklaring voor de vreemde tweeslachtigheid die in vele Oostbloklanden t.a.v. Europa blijkt te bestaan. Aan de ene kant begeert men datgene, wat er bestaat en kent men aan het westen mogelijkheden toe die het niet werkelijk bezit, aan de andere kant voelt men zich meerwaardig. Ik meen de beste exponent van dit denken tegenover het westen Chroesjtsjov te mogen noemen die tot een Amerikaanse president zei: Over 10 jaren produceren wij meer van die wasmachines dan jullie. Mogelijk achtte hij dit ook een noodzaak, omdat de Russen meer dan de Amerikanen hun vuile was binnenshuis behandelen.

Het geheel beziende kom je tot de conclusie dat er voor veel wel een verklaring te vinden is, maar dat er toch ook wel iets schijnt te bestaan, dat men de volksziel pleegt te noemen. Mogelijk spelen de verschillende rassen daarbij een rol. Zien wij naar de Slavische rassen, zo valt op, dat dezen veel sentimenteler zijn, vaak veel edelmoediger, maar ook veel harder dan de Germaanse rassen. Dezen op hun beurt hebben weer een geheel andere structuur dan de zuidelijke rassen van Europa, die veel uiterlijker reageren, maar gelijktijdig ook veel sneller veranderen in opvattingen en gedragingen. Europa zelf, door zijn structuur, samenlevingen, rassenkwaliteiten verschilt weer sterk van alle andere delen van de wereld. Wat betekent dat er graderingen zullen zijn in de liefde-haat verhoudingen.

Om dit iets duidelijker te maken: Wanneer de Fransen in uw land hetzelfde gedaan zouden hebben wat nu de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog hebben gedaan, zou men hen dit veel eerder vergeven hebben, waarschijnlijk onder het motto: Wat kun je uiteindelijk van dergelijke mensen anders verwachten, die weten niet beter. Het is de bewondering voor de Duitser die oorzaak is van de diepe wonden in de Nederlandse mentaliteit, die door de Duitsers konden worden geslagen. Hierdoor is de haat veel feller geworden dan zonder dit denkbaar is. Het is niet alleen maar een haat om de concentratiekampen etc., maar ook een gevoel dat men door zijn eigen familie verraden werd, speelt mede een rol.

Ik dacht dat dit alles op zich voldoende is om enig inzicht in het geheel te verkrijgen. Maar wij moeten ook proberen na te gaan, of tegen dergelijke invloeden ook iets te doen is. Een van de dingen die het sterkst werken om dergelijke relaties te veranderen, berusten op de mogelijkheid van de mensen met anderen contact te hebben en daarbij enige tijd te leven volgens diens gebruiken en normen. Bezie men de relaties tussen Nederland en het vroegere Nederlands-Indië, dan valt op, dat er maar een betrekkelijk klein deel van de Nederlanders, die in deze kolonie leefden, werkelijk contact hadden met de inwoners van dit land. Een groot deel van hen leefde in wezen in een soort Europese enclave, waarbij de inlander een dienaar en een pittoresk begeleidingsverschijnsel betekende. Men hield met de inlanders rekening zover eigen verdiensten een rol speelde en beschouwde hen als kinderlijke mensen. Een kleine groep hield zich werkelijk met de inlanders, hun cultuur, denken en leven bezig. Het is, zoals ook in bepaalde Franse koloniën, de onverschilligheid van de grootste groep die een grote mate van tolerantie scheen in te houden, die een gunstig werken van deze kleinere groep mogelijk maakte. Hierdoor is de relatie met het vroegere beheersende land in deze nieuwe staat nimmer omgeslagen tot een werkelijke haat.

Vergeet niet, dat het hier gaat om een koloniaal geëxploiteerd volk, dat heus wel erg bruut werd aangepakt. De politiek-militaire actie van het Nederlands-Indische leger en ook de acties van het Nederlandse leger na de Tweede Wereldoorlog kwam toch neer op een reeks gedragingen, die men nu zo zeer laakt in de oorlog van Vietnam: Het zonder meer neerschieten van mensen, ook in grote aantallen, martelen, neerbranden van gehele dorpen, hebben de Nederlanders ook op hun geweten, vergeet dat niet. Dit zou tot een enorme haat aanleiding geweest kunnen zijn, indien de Nederlander aan de andere kant niet zeer tolerant zou zijn geweest en zoveel mogelijk de mensen in hun eigen waarde en waardigheid had laten bestaan.

Daardoor is de invloed van de in verhouding zeldzame Nederlanders, die werkelijk begrip hadden voor het volk en de cultuur, in de herinnering op de voorgrond gekomen en blijft er, vooral tussen de oudere mensen in Indonesië en de Nederlanders nog steeds een soort band bestaan. Er is een band ontstaan die altijd zal blijven tellen in de komende 20 generaties. Er is a.h.w. een klein deel van de Indische volksziel overgegaan in het Nederlandse geheel, terwijl een klein deel van de Nederlandse volksziel iets van een eigen kwaliteit in de Indische volksziel heeft achtergelaten. Dat is voornamelijk overigens het geval in Java en bepaalde delen van Sumatra. Zo zie je een relatie ontstaan tussen geheel verschillende volkeren. Er is dus een mogelijkheid de grenzen te overwinnen, wanneer je maar op durft gaan in elkaars leven. Je blijft natuurlijk behoren tot je eigen volk, maar bent toch daarnaast veranderd.

De invloed hiervan is ook duidelijk, wanneer wij zien naar de mensen die in bv. Afrika gaan werken als welzijnswerkers. Wanneer zo iemand daar leeft tussen de bevolking en voor een groot deel ook met die bevolking, wordt hij enigszins deel van die gemeenschap. Dit deel zijn daarvan zal hij nooit helemaal meer verliezen. Ook die bevolking heeft dan deelgehad aan het leven en denken van een paar blanken. Ook wanneer die situatie er geen was van leerling en leermeester, maar er eerder een was van vrienden, die proberen elkaar te helpen - wat veel voorkomt - zo zullen de mensen die met een dergelijk project in aanraking zijn geweest, niet meer zoveel weerstand hebben tegen de blanke, de andere die van hen in zovele punten verschilt. Er komen dan mogelijkheden tot wederzijds begrip, respect en soms zelfs genegenheid open te liggen. Zeg niet dat zoiets onmiddellijk verwezenlijkt zal worden. Maar er is een mogelijkheid ontstaan om het isolement van verschillen in ras en cultuur te doorbreken.

Scheidingen vallen voor een deel althans weg. Een dergelijk verschijnsel zie je in grotere mate, wanneer mensen in eenzelfde milieu op basis van gelijkheid moeten leven. Wanneer je kinderen van vele verschillende rassen tezamen opvoedt, blijkt, dat deze groep een nieuwe, geheel eigen persoonlijkheid ontwikkelt, waarin wel alle rassen hun eigen invloeden blijven behouden, maar toch een gemeenschappelijke waarde gaat overheersen.

Misschien zou het voor deze wereld goed zijn, eens wat minder nationaal te gaan denken. Dit nationaal denken kan nooit worden terzijde gesteld vanuit het standpunt van de regeerders. Laten ons dit wel beseffen. Regeerders zijn mensen die bereid zijn over lijken te gaan om de eer van hun eigen natie te dienen en zo eigen eerbaarheid te onderstrepen. Maar eenvoudige mensen kunnen begrijpen dat een Fransman en een Duitser in feite niet zoveel verschillen, ofschoon zij andere gewoonten hebben. Een Nederlander die zich thuis kan voelen in Oostenrijk, maar ook aan de Côte d'Azur, of in een dorpje ergens in Griekenland, slecht grenzen.

Indien ik de Nederlander van heden bezie, zo valt mij op dat hij sterk geneigd is andere volkeren te gaan vertellen wat goed voor hen is. Ik meen dat dit de beste methode is om haat te kweken. Je moet nooit iemand zeggen wat goed voor hem is. Je moet hem alleen helpen het goede te bereiken dat hij wenst. Je dient hem verder zoveel mogelijk zijn gang te laten gaan en zult daarnaast alleen opkomen voor je eigen rechten.

Ik kan een Nederlander begrijpen die zegt het met Portugal niet eens te zijn vanwege Angola. Maar ik kan niet begrijpen dat diezelfde Nederlanders dan wel om bepaalde voordelen te verwerven of te behouden, met ditzelfde Portugal wel contact op blijft nemen en er zaken mee wil doen, verdragen mee wil sluiten. Dat is volgens mij inconsequent, een soort meten met twee maten. Overigens: wanneer je dergelijke problemen op wilt lossen, moet je maar eens naar Portugal gaan. Je zult dan beseffen dat de werkelijke oplossing niet kan liggen met politieke middelen, maar dat je de mensen daar alleen de mogelijkheid moet bieden allen te leren lezen en te leren denken. Want dat heeft men daar het sterkste van node. Begrijp je hoe een volk is, zo zul je ook meestal kunnen begrijpen, waarom het zo is. Begrijp je waarom een volk zo is, zal er mogelijk geen sprake meer zijn van de liefde die tussen volkeren soms voorkomt, maar is er aan de andere kant ook minder gevaar dat de relatie opeens omslaat in een onredelijke haat, waarvoor beide volkeren en mogelijk ook anderen, dan de tol moeten betalen.

Laat ons goed begrijpen dat haat alleen daar mogelijk is, waar ook liefde kan bestaan. Waar geen liefde kan zijn, is ook geen haat. Wanneer je iets wilt vernietigen, de grond in wilt trappen, zo komt dit, omdat je er op de een of andere wijze iets in bewondert, of er iets van verwacht hebt. En wanneer je iets werkelijk liefhebt, zo komt dit, doordat je het gevoel hebt dat het ergens deel van jezelf uitmaakt, dat je erbij hoort. Wanneer volkeren elkaar haten, zo komt dit, omdat zij ergens veel met elkaar gemeen hebben. Wanneer volkeren echter elkaar liefhebben, zo is de reden in wezen dezelfde. De oplossing is dus: zorg ervoor dat wij meer bewust gemeen hebben met elkaar en tezamen beleven.

Wat heeft de mensheid gemeen? In de eerste plaats wel de geest. In elk mens woont een geest en daarvan kun je niet zeggen: dat dit kennelijk een Eskimo-geest is en gene een Indiaanse-, een negergeest is, terwijl die hele hoge daar een Nederlandse geest is. Want geest is geest. Wanneer wij zouden proberen met respect voor de persoonlijkheid van de ander eerst eens een geestelijk contact met deze te maken, zouden wij over veel uiterlijkheden weg kunnen zien. Wanneer wij van de mensen niet meer verwachten dat zij zullen denken en handelen, zoals wij denken en handelen, maar beseffen dat zij leven, zoals ook wij leven, dan is eenheid mogelijk. Wanneer wij bij het bezien van andere volkeren nu eens niet zouden gaan zien naar de steden die zij al dan niet bouwen, en de hygiëne die zij al dan niet bezitten enz., maar eenvoudig kijken naar mensen die vreugde kennen en verdriet, die pijn kunnen hebben en van harte kunnen schateren van het lachen, ook al zal dit vaak om andere zaken zijn dan waarover u pleegt te lachen, zo meen ik dat een eerste band gevonden is.

De liefde-haat verhouding tussen de volkeren komt maar al te vaak voort uit een sterke bewondering voor uiterlijkheden. Men verwacht veel van de ander, bewondert deze en wanneer de verwachtingen beschaamd worden, of de verhouding iets anders komt te liggen dan men verwacht had, komt men tot haat. Zo gaat het gemeenlijk tussen groepen en volkeren. Wij verwachten steeds weer dat alle anderen zullen beantwoorden aan onze voorstellingen en verwachtingen. Dit mogen wij niet, want wij hebben wel een eigen wijze van leven en denken, maar dit geldt ook voor de anderen.

Wij hebben bij de incarnatie een eigen weg gekozen om zo door het stoffelijke leven te gaan. Maar een ander ook. Zou deze dan geen recht hebben om zijn eigen wegen te gaan? Heus, wanneer de gemiddelde leeftijd van een volk 28 is in plaats van 72 jaar, zo maakt dat niet zo veel uit, als u misschien wel denkt. Want het stoffelijke bestaan is voor het Ik maar een voorbijgaande fase. De vraag is eerder, of de mens in die levensperiode een volheid van leven en beleven kent, dan wel niet. Indien er een mens is die alleen maar leegte vindt in zijn leven, iemand die losgeslagen is, een mens zoals je veel ontmoet in de bidonvilles rond de grote steden, mensen die niet tot de stad en het land behoren, mensen die niet gelukkig zijn, met wat zij zijn, omdat zij niet weten wat zij zouden willen zijn, ligt de zaak anders. Zelfs bij deze mensen hebben wij niet het recht hen te dwingen volgens onze normen te gaan leven. Maar dat zijn de mensen, die je zou moeten helpen, eerder dan volkeren die mogelijk nog geen deelhebben aan de zegeningen van de westerse beschaving. Deze mensen helpen zichzelf te vinden betekent meer voor het verdwijnen van de haat tussen de volkeren, dan alle congressen voor de wereldvrede bijeen ooit kunnen doen.

Mogelijk vindt u dit een hatelijke opmerking, maar de congressen voor de wereldvrede worden volgens mij eerst belegd op ogenblikken dat een wereldoorlog immanent, bijna onvermijdelijk is. Zoals congressen die beweren de overvloed op de wereld rechtvaardiger te willen verdelen, meestal eerst beginnen te werken, wanneer die overvloed er in feite al niet meer is. Wonderlijk. Nogmaals: laat ons niet te veel letten op uiterlijkheden en vooral ook niet te veel belang hechten aan het bestaan van allerhande - uiterlijke - instanties. Laat ons gewoon trachten in eigen milieu een zodanige harmonie te scheppen, dat een ander ons daardoor kan aanvaarden en mogelijk zelfs lief leren hebben als groep, als volk, ook zonder zich daarbij door ons bedreigd en belast te voelen. Dit is volgens mij de enige weg om de liefde-haatverhouding die tussen zo vele volkeren bestaat, te veranderen in een harmonie, en harmonie is datgene wat de mensen op aarde het meest van node hebben.

Nu meent u mogelijk dat ik over de feitelijke liefde-haatverhoudingen tussen volkeren te weinig heb gezegd. Ik kan mij dit voorstellen. Aan de andere kant, wat heb je aan het opsommen van verdere symptomen, nadat de ziekte terdege is vastgesteld? En de ziekte van de mensheid is steeds weer, dat men iedereen wil zien als gelijk in vorm en uiterlijkheden en minderwaardig t.a.v. het eigen ik of volk in wezen. De fout van de mens is, dat hij steeds weer liever met geweld anderen tot minderwaardig maakt, dan eigen betekenis te onderstrepen door een onzelfzuchtige eigen betekenis en bestreving. De fout van de mensheid is volgens mij, dat zij niet heeft willen leren te denken aan mensen als eenlingen, maar zich voortdurend in groepen oriënteert. Dat de groepen in deze tijd groter zijn, maakt in de zin van dit groepsdenken volgens mij niet zo veel uit. Vroeger waren het misschien steden die tegen elkaar ten strijde trokken, nu zijn het naties of desnoods werelddelen.

Neem bijvoorbeeld de tegenstelling tussen steden als Amsterdam en Rotterdam. Dat is niet iets van de laatste tijd en berust heus niet op een rivaliteit tussen Ajax en Feyenoord. De tegenstelling tussen bv. Brabant en Limburg en Holland is ook niet bepaald nieuw, zelfs niet zoals u dacht. Want het stamt niet uit de periode van de staten en de gewesten, maar kan terug vervolgd worden tot de tijd dat de Romeinen in deze streken optraden. Er zijn, ook in uw eigen land, erfenissen van anders-zijn. Laten wij die nu eerst eens aanvaarden en laten wij niet blijven zeggen dat een Fries altijd een stijfkop is en dat een Limburger altijd leutig is. Hoe moeilijk het ook moge zijn in het begin, onderscheid de mensen in uw omgeving nu eens niet aan de hand van hun afkomst, maar zie hen als personen wier eigenschappen niet te maken hebben met de

vraag of zij nu uit Den Haag komen met een semi-sportieve stijve boorden mentaliteit dan wel uit een zo gevat Amsterdam of zo. Verwacht niet dat elke Engelsman een staker met Sherlock Holmes-kwaliteiten zal zijn, wanneer hij in uw land komt, beschouw elke Duitser niet à priori als een "Sauerkraut und Wurst" verslindend monster met fascistische neigingen en zie in een Fransman niet een Don Juan op stap, maar zoek in al deze anderen naar de mens die zij zijn. Een mens die je dient te ontmoeten als medemens en niet mag zien als een exploiteerbare vreemdeling, of als een meer- of minderwaardig wezen.

Een van de grootste fouten die men kan maken in het contact met medemensen, is steeds slimmer te willen zijn en het steeds beter te willen weten. Er zijn natuurlijk een hoop mensen die alles beter weten. Maar kijk nu eens naar de aarde en zie hoe ver de mensheid, dankzij dergelijke figuren, dreigt te komen. Dan weet je wel beter dan voor jezelf of anderen een meerwaardigheid te poneren. Dan beseft je dat er geen werkelijke beterswetters zijn, maar wel heel veel mensen die, dankzij hun vaak verschrikkelijke eenzijdigheid, proberen anderen te overdonderen. Zoals velen die macht zoeken, anderen proberen te beletten hun misdaden na te volgen en daardoor tot steeds grotere misdaden komen in naam van fatsoen en menselijkheid.

Mijn diagnose is mogelijk niet optimistisch. Laten wij daar tegenoverstellen dat steeds meer mensen gaan begrijpen dat het veel belangrijker is jezelf te zijn en ook een ander te respecteren, zoals die is en die leeft, dan een gemeenschappelijke reeks van regels tot stand te brengen, die voor allen een slavenjuk vormen. Roep vooral ook niet dat alleen je eigen klus deugt en dat anderen niet meetellen. Leg je moraal en godsdienst niet aan anderen op, maar beseft in jezelf, dat het menszijn betekenis heeft. Beseft dan ook dat de mogelijkheden tot een werkelijk menszijn van jezelf en anderen niet af kan hangen van bepaalde leerstellingen, maar alleen kan berusten op de vraag of u zowel als de ander werkelijk mens durft zijn. Kortom: ik pleit voor een oecumene, waarin niet alleen enkele kerken aarzelend zoeken naar een mogelijkheid met elkaar te leven, maar waarin ook alle andere zaken, als bv. socialisme, staatsocialisme, kapitalisme e.d. proberen te zien, hoeveel zij gemeen hebben en hoe weinig hen in wezen scheidt.

Wat dit laatste betreft: wanneer de praktijken ongeveer gelijk blijken te zijn, is het heus niet zo belangrijk welke naambordjes er hangen op de deuren van de gevangenissen en welke formuleringen men pleegt te gebruiken. Mensen vechten vaak zozeer over woorden dat zij de daden die erachter schuilgaan, niet meer opmerken. Vergeet ook niet dat elke groep die zich beroept op haar juistheid, middelen gebruikt, die met deze z.g. juiste leefwijze in strijd zijn, om anderen vooral binnen de perken te kunnen houden. Hopelijk is dit voldoende. U hebt nu stof genoeg om tegen mij in de weer te komen. Een vraag die nu reeds duidelijk in iemand rijst, zal ik nu alvast beantwoorden dan zijn wij daar tenminste vanaf.

Er zijn geen mensen die beter zijn dan andere mensen. Er zijn mensen die bepaalde dingen mogelijk beter weten, maar die juist daardoor er weer niet toe komen het geheel goed te doorleven. Er zijn geen mensen die werkelijk geroepen zijn om anderen te leiden, want daaronder lijden steeds weer die anderen. Zoals niemand het recht heeft te zeggen: Wij, met ons intellect, dienen toch de massa leiding te geven, wij weten wat goed voor hen is, terwijl zij dit zelf niet beseffen. Begrijp goed, dat er geen mensen zijn die, geestelijk of anderszins, het recht hebben om anderen tegen hun wil in 'ten goede' te leiden, tot de juiste kerk, de juiste moraal, het juiste gedrag, de juiste wijze van arbeiden en de juiste wijze van ontspanning. Stel alleen maar dat eenieder die zo denkt voer voor psychiaters is. Trouwens: ik wilde dat je alle psychiaters in een aquarium zou kunnen zetten, waar zij niemand met hun eigendunk kunnen schaden. Dan zouden wij die anderen hen als voer toe kunnen werpen en zou de wereld veel rustiger worden.

Met deze korte beantwoording van een nog niet openlijk gestelde vraag wil ik, vrienden, mijn eerste bijdrage en dit eerste deel van de bijeenkomst beëindigen.

Dank voor uw aandacht

BEANTWOORDING VRAGEN

Ik hoop, vrienden dat u een aangename pauze hebt gehad. Wij gaan nu verder met de punten die u zelf belangrijk vindt. Het kan dus het belangrijkste deel van de avond worden, dat ligt alleen maar aan u. Wanneer wij het zo zeggen, is er altijd iemand die zegt dat er niet veel aan was, of dat het beter anders gedaan zou kunnen worden, dat er veel ontbreekt e.d. U hebt nu de kans om dergelijke fouten mijnerzijds te redresseren. Doet u er niets aan dan is uw teleurstelling of ergernis geheel uw eigen schuld.

Ik wilde beginnen met de schriftelijk ingekomen zaken.

Vraag: U sprak over een astrale vorm, voortgebracht door degenen die tot een bepaalde godsdienst of andere groep behoren. Bestaat voor de ODV ook een dergelijke vorm ten opzichte van de groep.

Antwoord: Het is maar een betrekkelijk klein groepje en daardoor hebben wij er niet veel last van. Maar de neiging tot het uitstralen van dergelijke vorm krijgende denkbeelden is er bij de leden toch wel. Wanneer wij met het wereldomspannende net, dat wij toch in wezen wel zijn, onder een naam en met een bepaald reglement op zouden gaan treden, is volgens mij het gevaar wel groot dat er door het denken van de leden een astrale vorm tot stand zou komen, waarin het denken van die mensen t.a.v. de Orde zou domineren. Wat voor vele van onze sprekers en andere werkers dan een grote hinderpaal zou vormen bij hun pogingen de mensheid gewoon vanuit zichzelf te benaderen. Is dit voldoende?

Vraag: Zowel de liefde van de mens als zijn haat spelen zich af op het emotionele vlak. Moeten wij dan de oplossing niet zoeken in een beter beheersen van onze emotionele aard?

Antwoord: Een fraaie opmerking, die m.i. blijk geeft van een groot onbegrip voor de menselijke psyche en de geestelijke achtergronden die eveneens een rol spelen. U kunt uw emoties wel beheersen of verdringen, maar u kunt dezen niet tenietdoen. Dat betekent dat u wel emotie in uzelf op kunt potten, maar dat er dan weer een ogenblik komt waarop deze onderdrukte emotionaliteit het gehele patroon van handelen en denken gaat beheersen, wat weer betekent dat u dan geestelijk geen optimaal resultaat van uw ervaringen meer kunt boeken. Daarnaast komt u tot een verheerlijking van de z.g. logica bij deze denkwijze, waarbij u dus emoties zult proberen om te vormen om deze tot een verdediging van die logica te maken. U bemint dan de op duur alles wat in wetten en formules kan worden uitgedrukt en haat alles wat menselijk is en daardoor niet geheel betrouwbaar te formuleren is. De emoties die een mens heeft, zijn voor hem nodig. De mens is wel een redelijk wezen, maar vergeet helaas al te vaak dat de rede niet het doel van zijn bestaan is, terwijl zijn leven en ervaren uiteindelijk niet door deze rede wordt bepaald, maar juist door de emotie.

Ik ben het met u eens dat je in sommige gevallen je emoties kunt kanaliseren, wat een vorm van beheersing is. Maar het betekent niet, dat je die emotie dient te onderdrukken. Het kanaliseren van emotie gebeurt over het algemeen op een basis van noodzaken. Maar de liefde, die u koestert, is onredelijk en dat is maar goed ook. Denk eens terug aan uw jeugd. Wat was u soms toch een eigenwijs en vervelend kind. Toch hield moeder van u. Emotioneel natuurlijk, dierlijk niet goed te praten, maar zonder dit zou u niet zijn, wat u nu bent. Neem die onredelijke factoren in de liefde weg, deze door instincten bepaalde liefde ook, en u houdt geen menselijk wezen meer over. Hetzelfde geldt voor de haat. Het zou prettig zijn, wanneer je alle haat die onberedeneerde emotie, weg zou kunnen nemen. Maar dat gaat weer niet zonder gelijktijdig alle liefde weg te nemen en zonder deze is een menswaardig bestaan niet meer denkbaar. Neem de emotionele gerichtheid van de mens weg en er blijft een mens over die geen enkele drijfveer meer heeft, terwijl geen belangrijke overdracht van belevingen naar de geest meer plaats vindt.

Ik geef graag toe dat liefde en haat in wezen emoties zijn, ook wanneer dezen soms gerationaliseerd kunnen worden. Maar neem deze emoties weg en u verbreekt gelijktijdig de band tussen datgene wat u op aarde bent en datgene wat u in de werkelijkheid bent, datgene, waarvan u zich na de dood weer bewust zult worden. Daarom ben ik zo vrij te stellen dat de mens zijn emoties niet te zeer dient te onderdrukken, maar dezen wel zo moet leren richten, dat dezen voor onszelf en voor anderen aanvaardbaar blijven.

Vraag: Zijn er dan geen gevoelens die hoger dan emotionele liefde zijn, die daar bovenuit gaan?

Antwoord: Zij zijn er inderdaad. Maar in de mens komen ook dezen middels de emotie mede tot uiting. Indien u zou stellen dat de emotie de meest belangrijke factor is geweest in het geheel van alle menselijke ontwikkeling, hebt u gelijk. Maar wanneer u zich daarboven wilt verheffen, wilt stellen dat dit tot het verleden behoort, maar dat wij het nu beter moeten gaan doen, maakt u m.i. een fout. U neemt aan dat u heel anders bent dan uw voorvaderen. Dit is onjuist: u beweegt u wel in een ander milieu en hebt andere middelen, maar bent niet wezenlijk anders. Een geest die zover is gekomen dat zij alleen nog de hoogste erkenningen in zich draagt, leeft niet meer op aarde en heeft de menselijke vorm niet nodig.

Vraag: U noemde moederliefde. Bij apen bleek, dat men door verandering der hormonen de moederliefde ophield.

Antwoord: Dat is zo. Maar vergeet niet dat ik dan ook mag stellen dat je de mens middels chemische middelen ook kunt veranderen. Je kunt hem agressief maken of zeer dociel maken, wat mogelijk weer iets is voor de waterleidingsbedrijven binnenkort. Maar dat wil nog niet zeggen dat een manipuleerbaarheid van het lichaam op het terrein van de emotionele reactie gelijktijdig betekent dat de emotie als zodanig alleen maar een biologisch mechanische betekenis heeft voor het ik. Indien u over beheersing spreekt in die zin, dat een bewust richten van eenmaal optredende emotie mogelijk is, acht ik dit aanvaardbaar. Zodra u echter met beheersing bedoelt, dat de mens emoties alleen in zich kan toelaten op die ogenblikken dat hij dezen bewust verlangt, geeft u volgens mij daarmee de essentie van het mens-zijn prijs en wordt u een soort robot, een mechanisme van de rede. Geestelijke bewustwording lijkt mij dan voor een mens praktisch onmogelijk, omdat hij in het laatste geval zoveel besef van de geest en geestelijke sferen zou moeten bezitten om op de juiste wijze gebruik te maken van zijn dan geheel beheerste emoties, dat hij niet meer in de noodzaak verkeert in een menselijke vorm te incarneren.

Vraag: Wanneer onze minister van Buitenlandse Zaken en zovele protestgroepen zich bemoeien met de interne aangelegenheden van andere landen als Portugal enz., onze oorlogsschepen verbieden om te bunkeren in een bepaald land, is dit volgens u dus onjuist?

Antwoord: Op het ogenblik dat men probeert in te grijpen in de ontwikkelingen en gebeurtenissen in een ander land, acht ik dit inderdaad onjuist. Wanneer men zichzelf bv. onthoudt van het bunkeren in, of handeldrijven met een bepaald land, omdat men de toestanden daar onjuist acht, zo is dit volgens mij geheel aanvaardbaar en juist. Uw minister van Buitenlandse Zaken kan op zich een zeer kundig en aangenaam man zijn. Maar ik meen dat veel van hetgeen door hem en ook door vele protestgroepen veroordelend over andere delen van de wereld wordt gezegd, in zich een element verbergt van een ontvluchten aan de eigen problemen, de vraagstukken die leven in eigen bestaan.

Er zijn heel wat problemen op te lossen in uw eigen maatschappij: de gastarbeiders bv., het probleem van de rijksgenoten, de Surinamers. Het probleem van de vele ouden van dagen, het probleem van de overlast, de ontmenselijking van de stedenbouw, de steeds sterker teloorgaande gevoelens van persoonlijke verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid, de vrijbuitery, die alleen anderen overlast aan wil doen, zonder voor zich een dergelijke overlast van of door anderen te willen aanvaarden. Ik dacht dat je, wanneer je werkelijk zo ontzettend idealistisch denkt, je er allereerst voor zou moeten zorgen, dat je eigen gedrag, je eigen denkbeelden, goed

uit de verf komen. Zolang dit niet voorop staat, zie ik in die pogingen de interne ontwikkelingen elders te beïnvloeden niet veel goeds.

Ik houd niet van mensen die voor de vrede demonstreren door een auto in brand te steken en een politieman het ziekenhuis in te slaan. Ik houd niet van mensen die voortdurend gillen over het onrecht dat de Afrikaander de ingeborenen aandoet, terwijl zij gelijktijdig door hun optreden een algehele minachting tonen voor de rechten en wensen van de mensen, met wie zij zelf samenleven. Ik meen dat je, met het voortdurend wijzen op de fouten elders en het stilzwijgend aan eigen feilen voorbijgaan, een verkeerde richting inslaat. Tegen deze dingen heb ik dan ook wel degelijk bezwaar. Kortom: indien uzelf zonder fouten bent, mag u de eerste steen werpen. Maar indien u zich realiseert hoe enorm de lasten van onevenwichtigheden, doorgedreven discriminatie, egoïstische groepsbestrevingen in uw eigen land nog zijn, zou u misschien eerst daaraan iets kunnen gaan doen. U hoeft zich niet te onthouden van het innemen van een bepaalde houding tegenover elders bestaande situaties, maar ik heb wel degelijk bezwaar tegen mensen die eigen misstanden niet willen zien, protesteren tegen de toestanden in Zuid-Afrika en dan even Outspan-sinaasappelen gaan kopen, omdat die nu eenmaal voordeliger zijn. Zoals ik bezwaar heb tegen mensen die een grote demonstratie organiseren tegen de milieu-verontreiniging en dan een halve stad met pamfletten en friteszakjes bezaaid achterlaten.

Ik zou verder kunnen gaan met het aanhalen van dergelijke, ook u bekende voorbeelden. Ik ben van mening dat je, wanneer je een ideaal nastreeft, dit consequent moet doen en zeer consequent met het waarmaken daarvan bij jezelf dient te beginnen. Zolang de protestgroepen, die u in uw vraag naar voren bracht, niet werkelijk groepen zijn die door eigen leefwijze en werkwijze een daadwerkelijke vernieuwing brengen, maar eerder groepen zijn die met middelen, die vaak bovendien nog strijdig zijn met hetgeen zij verkondigen, bij anderen een vernieuwing willen afpersen - vaak lijkt het op een vorm van chantage - zo acht ik dit onjuist en verwerpelijk. Mogelijk ben ik ouderwets in mijn opvattingen - ik ben al enige tijd over. U zult mij echter hopelijk toch wel toe willen geven dat wij datgene wat wij wensen, eerst zelf zoveel mogelijk waar moeten maken, voor wij anderen in die richting proberen te dwingen.

Indien u anderen tot christenen wilt bekeren, moet u eerst beginnen zelf als christen te leven. Dan moet je ook de moed hebben op pad te gaan zonder kapitaal achter je, alleen voorzien van hetgeen je aan je lijf draagt en werkende voor alles wat je nodig hebt, wanneer men je dit niet in ruil voor je verkondiging wil geven. Zeker moet je dan geen organisatie gaan stichten die dit alles wel zal financieren en dien je ook geen grote kerken te bouwen. Je moet leven als een mens die allereerst zijn medemens wil dienen. Dat men zijn stellingen mag verkondigen, ben ik wel met u eens, niet met het feit dat je anderen eenvoudig beet pakt, zodat zij niet meer weg kunnen, of zij willen of niet. U hebt het recht op uw eigen mening, uw eigen wijze van leven. U mag anderen die luisteren willen, daarover vertellen en duidelijk maken, dat dit beter is, maar die anderen hebben ook het recht hun eigen wegen te gaan. Wanneer zij verkiezen niet naar u te luisteren, zo is ook dit hun volste recht. Zelfs het evangelie ontkent dit niet, dat doen alleen kerken en andere groeperingen. Kijk ik naar uw christelijke samenleving, dan vind ik deze in haar denkbeelden dan bijzonder goed en mooi. Het enige jammere is, dat er praktisch geen ruimte is voor de mensen in die maatschappij om werkelijke christenen te zijn.

Ik vind socialisme een mooi ding. Maar zolang een socialistische voorman het nog heel erg belangrijk vindt dat hij meer dan 40.000 gulden per jaar verdient door deze leiding, is hij voor mij geen werkelijke socialist. Wat hij anderen predikt, is dan volgens mij voor hem in de meeste gevallen in wezen alleen maar deel van een poging een nog beter betaalde occupatie te krijgen. En er zijn al heel wat socialistische voormannen wier inkomen rond de ton ligt, dit dankzij de offers van hen die in hen geloven. Ik vind het goed dat een vakbondsleider strijdt voor de groep, die hem afvaardigt. Maar ik heb er iets op tegen dat iemand die te eerlijk is, terzijde wordt gezet, opdat anderen zijn plaats in kunnen nemen. Ik heb er wel iets op tegen dat dergelijke mensen voor hun 'arbeiders' verbeteringen afdwingen, die in feite vaak eerder een verslechtering van de toestand betekenen, alleen maar om de leden waar te maken, dat zij het loon waard zijn, dat zij uit de bijdragen van de arbeiders ontvangen.

Ik zou zo verder kunnen gaan. Ik heb bezwaar tegen een fabrikant die wel beweert u door het vervaardigen van fluor of andere zaken te dienen, en uw gezondheid te beschermen, wanneer het hem om de omzet gaat. Ik heb bezwaar tegen een bakker die u brood presenteert dat heerlijk vele dagen vers blijft, maar vergeet u te vertellen hoeveel vetten en chemische middelen daarin dan wel verwerkt zijn. Want in bepaalde gevallen lijkt het er eerder op, dat het graan een bijgift is in een pap van chemicaliën en vetten. Dit alles en veel meer is voor mij aanleiding om te stellen dat zolang uw eigen maatschappij nog niet gebouwd is op oprechtheid en rechtvaardigheid, u ook niet het wezenlijke recht hebt u te bemoeien met de interne aangelegenheden van andere landen. U zou u moeten bepalen tot het stellen van de relaties, die u met dergelijke landen al dan niet aanvaardbaar acht en u daarbij ook niet mogen laten beïnvloeden door eventuele internationale overeenkomsten. Het is goed anderen te helpen, wanneer u daartoe de mogelijkheid ziet. Maar ik acht het verkeerd steeds maar kritiek te hebben op anderen - wier omstandigheden u mogelijk niet eens geheel en juist kent - om in eigen omgeving aan te blijven rotzooien, zoals men dit al lange tijd gedaan heeft. En daar komt het maar al te vaak op neer.

Vraag: Is het ook geen gevaar dat men bij dergelijke acties afgaat op tendentieuze berichten, die niet de waarheid of de gehele waarheid bevatten?

Antwoord: Dat doet men in uw eigen land al evenzeer, wanneer het binnenlandse zaken betreft. Al neemt u alleen maar de Veronica-zaak eens en de berichten die daarover in omloop zijn, of de H.P.-kwestie. Tendentieuze voorlichting kent men overal. Mijn vraag is alleen, waarom men voortdurend acties zou baseren op een mogelijk tendentieuze voorlichting omtrent situaties elders, wanneer er nog genoeg te doen is, waarbij men zichzelf van de feiten geheel of grotendeels op de hoogte kan stellen, zodat tendentieuze berichtgeving in dit geval geen blijvende invloed kan hebben. Ik voor mij geloof dat je meer doet door ervoor te zorgen dat eenzame oude mensen niet het gevoel hebben van God en iedereen verlaten te zijn, dan door te protesteren tegen iets, wat in Angola of ergens anders mogelijk gebeurd is. Ik geloof dat het meer zin heeft om ervoor te zorgen dat niemand in de eigen gemeenschap door anderen geëxploiteerd wordt, zelfs niet door mensen die zichzelf zo belangrijk vinden, dat zij de sociale diensten vragen voor een inkomen te zorgen, terwijl zij voort bazelen over dingen waarvan zij weinig of niets afweten.

Vergeef mij, wanneer mijn opvattingen hierover ouderwets zijn. Collegae van mij zullen hierover mogelijk weer anders denken. De Orde is nu eenmaal genuanceerd en vele afwijkende visies op feiten zijn mogelijk. Maar dit is nu eenmaal mijn visie. Ik ben zo, dat u tot uzelf zal zeggen: "Ergert u zich over de onverdraagzaamheid van anderen? Maar lieve mensen toch. Ga dan eerst even na, wanneer je zelf de laatste maal onredelijk tegenover anderen bent geweest...."

Ik ben het er mee eens, dat er overal tendentieuze berichtgeving plaatsvindt. Bijna iedereen stelt de zaken zo voor dat hij denkt daarmee gelijk te blijven. Om het heel eenvoudig te zeggen: Wat omtrent het beleid van de huidige regering wordt verteld door de tegenpartij, is al even tendentiekus als hetgeen de voorstanders daaromtrent jubelen. In feite is er nog niets werkelijk belangrijks gebeurd, al zijn wel enkele showelementen zichtbaar geworden. Maar daarover ga ik niet verder. U kijkt zelf maar goed, wat deze mensen voor u kenbaar en waarneembaar doen. Waarbij u zelfs dan nog moet beseffen, dat u niet weet in hoeverre deze mensen werkelijk in staat zijn iets bepaalds te doen. Na welke politieke les ik nog enkele woorden tot besluit wil gaan zeggen.

Een mens moet het recht hebben te leven zoals hij zelf dit juist acht, mits hij dit niet ten koste van anderen doet. Kortom: iedereen heeft volgens mij het recht een EO te stichten, maar niemand heeft volgens mij het recht dan ook te eisen dat je daarna zult kijken en luisteren en niet naar iets anders, wat je meer interesseert. Schandalen en politieke ontwikkelingen lijken mij duidelijk te maken wat u in feite aan het doen bent in deze wereld: u bent steeds meer van uw eigen aansprakelijkheden en verantwoordelijkheid aan het delegeren aan anderen. Dit delegeren van uw leven en uw vrije beschikking daarover betekent weer dat u steeds minder uzelf kunt zijn. Het betekent natuurlijk aan de ene kant, dat u kunt ontsnappen aan vele consequenties van het bestaan op aarde - u wentelt dezen op anderen af als het ware.

Maar laat mij u er dan wel op wijzen, dat u volgens mij uw sociale zekerheden wel bijzonder duur betaalt en niet alleen in geld.

Bovendien: indien u eenzelfde bedrag zou sparen, als u nu gedwongen geeft voor deze zekerheden, zou u zich in voorkomende gevallen beter kunnen redden in de meeste gevallen. Uw redenering is: er zijn een aantal zwakkeren die dit niet kunnen. Daarom moeten wij solidair zijn en ons allen maar binden. Dit is niet juist. Het vermindert uw gevoel voor verantwoordelijkheid en lost in feite weinig op. Want u, uzelf, bent mee aansprakelijk voor het welzijn van uw zwakkere broeders en zusters. Maar het is niet zo dat u deze verantwoordelijkheid af kunt kopen middels sociale verzekeringen, die juist op persoonlijk vlak steeds weer tekortschieten, zo min als u de noodzaak u beheerst te gedragen in bv. het verkeer kunt afkopen door een verzekering en wat verkeerswetten, waardoor u 'in uw recht staat'. Zoals je commerciële praktijken niet werkelijk kunt rechtvaardigen door erop te wijzen dat het mogelijk niet eerlijk is, maar dat er geen wet is waarbij hetgeen u doet verboden is. U bent en blijft volledig verantwoordelijk voor alles, wat u doet en nalaat.

Naarmate u meer van uw gezag aan anderen geeft en eigen aansprakelijkheden probeert te beperken, komt u tot een leefwijze, waarin de mogelijkheid tot geestelijke ontwikkeling en bewustwording afnemen zal. Al wat wij besproken hebben, zelfs de kwestie van de liefde-haatverhouding tussen volkeren, kan opgelost worden wanneer eenieder steeds beseft, dat hij geheel en zonder uitzondering voor zijn eigen daden verantwoordelijk blijft, ongeacht alles wat anderen u zeggen daaromtrent. De mensen hebben niet iemand nodig die voor hen denkt, zij moeten zelf leren denken. Doen zij dit niet, laat hen dan de gevolgen ondervinden en zo leren, waar zij fouten maken. Bovendien zal er altijd wel een Samaritaan zijn die hen helpt, want ook dit is een deel van de menselijke verantwoordelijkheid: dat je niemand ten gronde laat gaan, wanneer je het ook maar enigszins zou kunnen voorkomen. Dat is de geestelijke achtergrond en betekenis van dit alles.

Goedenavond.

d.d. 8 juli 1973.

N.B.

Laatste bijeenkomst op vrijdag 13 juli, eerste bijeenkomst van het nieuwe verenigingsjaar op vrijdag 17 augustus!!!!